

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen hetenkint egyszer szombaton egy iven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt, 200 szóig 2 frt, a másodszeri hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény inté- zendő, Fűvészkert-utca 1080. sz.</p>
--	--	--

A személyjog védelme.

Gondolni sem lehetett, hogy a régi, sok tekintetben már nagyon hiányos, a mai viszonyoknak meg nem felelő törvény letüntével, az új minden zökkenés nélkül vezesse az egyház hajóját. Az átalakulás, benső lényege szerint mindig olyan folyamat volt és lesz, mely ha alkot, mulhatatlanul rombol is. Így mi sem természetesebb, minthogy vannak, akik kegyelettel tekintenek vissza a romokra s kétséggel állanak meg az új előtt; vannak, kik hittel, bizalommal vannak eltelve — a megújított alapon állva — a jövő iránt. Ki merné jó lélekkel bármelyiket is háborgatni, vádolni legjobb szándékból eredt meggyőződésében? Gondolni sem lehetett arra, hogy demokratikus alapon épült egyházunk alsóbb-felsőbb hatóságai a régi megszokott helyzetből, csak úgy észrevétlenül belesimuljanak az új, sok tekintetben nagyon új formákba. Pro et contra, tehát a harcra készen lehettünk. De már arra teljességgel nem lehettünk készen, hogy támadjon oly bátor hajsza-
hasogató fiskalitás, ki a tulsúlyért kapkodó hevében az egyházak személyes joga ellen készítsen elő merényletet. Nem mondjuk hogy új, ez a protestáns szellemmel, a testvéri szeretettel homlokegyenest ellenkező agitatio! Nem új, — régi; — de állítjuk, hogy mindig az uralkodni vágyakozók, a hierarkhák kezdeményezték, — ma sincs másként.

Hát mikor volt kárára az egyetemes ev. ref. egyháznak, hogy őseink a kis egyházakat felruházták a személyes jog minden járulékaival? Én úgy tudom, állítom: hogy épen abból lett volna kára, ha fel nem ruházza. Ha a hatalom az ugynevezett nagy egyházak kezében lett volna vagy fogna lenni, bizony-bizony még több néhai egyházzól szólnának ma és jövőben a krónikák. Igenis, mert a hatalom — a dolog természete szerint is — legelső sorban saját érdekeinek szolgálja. A kegyurak eltűntek, helyöket nagy részben Krisztus Urunk ellenségei foglalták el.

Vannak most nekünk elég igazítani, megszokni valóink, melyeknek megbeszélése itt-ott jókora hullámokat

ver fel; — ne szaporítsuk a békés fejlődés gátjait egy újabbal és épen olyannal, a mely a mellett, hogy legalább is kivihetetlen, még jogtalan is!

A nagyobb hal a kisebbet elnyeli, ezt tudjuk; a polgári világban — az igazságszolgáltatás terén és mindeütt — az erős a gyengébbet elnyomja, ezt tapasztaljuk. Amott nincs tudat, tehát jogfogalom se lehet; itt legalább nincs proclamálva, szép szín alatt folyik csendesen. Mi ennél is tovább akarunk menni, proclamálni a jogtalanságot!? Ez nagyon szép volna attól a testülettől, melynek soha sem szabad feledni ama megtartó szavakat: egymás terhét hordozzátok, az erős a gyengét gyámolítsa. Hát annyira mentünk volna a testvéri szeretetben, hogy a szükkőködő kérőnek az alamizsnát arcához vágjuk?! A nagyrészben missiót teljesítő kis egyházaktól személyes jogukat ledisputáljuk?! Ha így volna — fájna... jobban mindennél.

Modern jogfogalom szerint minden jogiszemély, egyenjogu. A legkisebb mint a legnagyobb egyház pedig egy-egy jogiszemély, így joguknak egyenlőnek kell lenni. Már pedig ha egyik egyház 10—20, a másik meg 1 szavazattal fogna birni, az egyenjogúság fictióvá lenne. A falusi birónak személyes joga épen annyi, mint a főispánnak. Az aztán egészen más kérdés, hogy melyik tudja azt jobban érvényesíteni, jogkörét betölteni. Ha a nagy egyházak tehát imponálni akarnak, azt csak értelmi fölényükkel tehetik. Ezt az utat pedig ki sem zárja el előttök.

Ref. egyházunknak sohasem szabad szem elől téveszteni, hogy csak úgy munkálkodhatik hatályosan, közelítheti meg eszményét, ha tagjaiban a jogtudatot, kötelességérzetet folyvást ébren tartja, fokozza. A Zs. S. szönyegre került eszméjét, nem vélem erre alkalmasnak.*) Mi sem gyengitené a kis egyházakban jobban a jogtudatot, kötelességérzetet, mint eddig háborítatlanul élvezett joguk letörpítése, csorbitása.

Ha valamely szabályt akarunk alkotni, — azt bizonyos elv alapján tehetjük — annak olyannak kell lenni,

*) Lásd januári 5-ik számot.

mely az egyetemes ev. ref. egyházban keresztül vihető legyen. Ily szempontból ítélve meg a felvetett eszmét, azt kell mondanunk, miszerint az kivihetetlen, ha egyébről nem, már csak azért is, mert a nagy többségben levő kis egyházak személyes joguk ellen ily merényletet elkövetni meg nem engedhetnek. Aztán meg, ha különbséget tennék egyház és egyház között eo ipso, különbséget kellene tennünk az egyházmegyék és kerületek között is. Mily ékesen hangzanék majd a testvériséget, egyenlőséget, szabadságot hirdető krisztusi egyházban im e beszéd: „te Máramaros, mi vagy énhozzám Alsó-Szabolcshoz képest, a te esperesed és képviselőid tekintélye mellettem elenyésző parányiság, te kezdeményezhetsz bármily üdvöset, a te szavad, gyenge hang marad, te nem vagy többé a kerület $\frac{1}{13}$; te Tiszán innen hiába vannak alapos, derék legényeid, te nem vagy többé a magyar ev. ref. egyháznak $\frac{1}{3}$, hanem Isten tudja hanyada.“

Különös átalakulás lenne ez, eddig ha három kerület ellent mondott otthon valaminek, az megbukott, ez új elmélet szerint már kettő is leszavazhat hármat! Hát csak előre!

Uram! ne vigy kísértetbe!*)

M. I.

Millenium.

Miután ezen tannak az angol földön jelenleg a társadalom minden osztályából igen sokan hódolnak s számuk folytonosan növekszik, talán nem lesz érdektelen, ha néhány sorban mi is foglalkozunk velök s nézetökkel.

Azon zsidó közhit, hogy az eljövendő Messiás ezer évig fog uralkodni s népe boldogítása által nyújtand kárpótlást a kiállott szenvedésekért: viszhangra talált csakhamar az első keresztyéneknél is a nagy üldözések korában, csak hogy ezek váradalmaikat a Messiás második eljövételével hozzák kapcsolatba. Különösen hódoltak e nézetnek a Montanisták, míg az alexandriai szellemesítő iskola ez anyagiás felfogást határozottan visszautasította. Nagy Konstantin után e kérdés mintegy magától megszűnik s a középkor folyamán alig is képezhette vitatkozás tárgyát, a hierarchia a maga uralmában látván a váradalmak beteljesedését. A modern theologia minden tekintetben szellemesítő iránya pedig nagyon természetesen ezen kérdéssel is hamar tisztába jön, míg a bibliai alaphoz szorosabban ragaszkodó keresztyén elem, bár eltérő felfogással, de fenntartja a váradalom jogosultságát s e téren a millenarismus és praemillenarismus állanak szemben egymással. Ama szerint a Messiás eljövetele a világ végére esik, mit követ az ítélet s a boldogok örök uralma; eme szerint az Idvezítő eljövételével, mely minden nap várható, következik be a millenium s ennek végén lesz az utolsó ítélet.

A praemillenarismus első nyomai az 1830-as években találhatók Angliában, nagy emberek neveivel kapcsolatban

*) Adjuk e cikket most minden megjegyzés nélkül; de visszatérünk reá.

s ettől kezdve napról-napra gyarapodva, óriási hódítást tett a nép minden osztályában. Tekintélyes tudósok, lelkesek felekezetre való tekintet nélkül, gazdagok és szegények sovárologva tekintenek az Idvezítő második eljövetele elé (Second coming). Különösen rajongó praemillenaristák, a missionárusok, kik visszatérve a pogányok közt végzett evangyélisai tiszt teljesítéséből, a legtulzóbb irány képviselői.

Folyó évben nagyszerű gyűléseket tartottak e nézet vallói; márczius 2-ik, 3-ik és 4-én reggeltől késő estig megszűnés nélkül folytak az értekezések a londoni missiói telep központján, az u. n. Mildmay parkban, a missió rendelkezésére álló templomszerű óriás termekben, hova a nép ezrével tódult a város minden részéből. Tartottak heves, meleg szónoklatokat a nézet bajnokai, a gyűlésezés tárgyát a legkülönbözőbb szempontból tekintve. Ha valakinek volt ellenvetése, beadhatta írásban s estve megkapta rá a nyilvánosan adott feleletet. A gyűlések a legszebb istentiszteleti jelleget viselték magukon, amennyiben a biblián alapuló szónoklatokhoz járult az imádkozás és éneklés is.

Talán nem volna érdektelen kiterjeszkedni nézeteik rendszeres ismertetésére is, azonban én csak röviden érintve, hogy a tulzók tudni vélik már az eljövétel idejét is szorosán, amennyiben 1896-ra teszik a Messiás megjelenésének véghatáridejét, tudni vélik, ki az Antikrisztus, ismerik a 10 királyságot, hisznek a földi Jeruzsálem, zsidó nemzetiség, államiság és áldozatok visszaállításában: elégnék tartom a praemillenarismusnak általában alapul szolgáló bibliai helyek felmutatását.

Hogy az Ur el fog jönni, az bizonyos, mert megígérte: Elmegyek és megtérek hozzátok (Ján. 14. 28.); Bizony, hamar eljövök. Ámen. (Jel. 22. 20.) Hogy mikor leend ezen eljövétel, azt Dániel 12. r. és a biblia ehez hasonló helyeiből magyarázzák ki; általában nagy nyomorusággal, háboruskodással, a végletekig vitt hitetlenséggel kötik össze azon időt, midőn a Krisztus és Antikrisztus tábora szemben fognak állani egymással. A Kr. tábora készíteni tartozik magát az Ur illő fogadására, mert: Másodszor . . . meglátatják azoktól, akik ötet várják, azoknak idvességökre (Zsid. 9. 28.); várván a mi Urunk J. Kr. megjelenését (I Kor. 1. 7.); És várjátok az ő fiát mennyekből, kit feltámasztott a halálból. (I Thess. 1. 10.) Hogy pedig a Kr. eljövételén nem pusztán tanának megvalósulását kell érteni, kitétszik abból, hogy: e Jézus, ki oda felvitették titóletek mennyországba, aképen jő el, amiképen láttátok ötet felmenni mennyekbe (Csel. 1. 11.); Mert az . . . leszáll az égből (I Thess. 4. 16.). Azon állításait, melyekkel bizonyítják a földön szétszórva élő zsidók ismét hazatérését, a templom felépítését s előbb a hitetlen zsidóknak, azután a pogány világnak megtérését, alapítják Dániel, Ésaiás, Hoseás, Jerémiás, Zakariás prófétiáira, a zoltárok, apokalipszisz és az új szöv. egyéb helyeire. A hívők és hitetlenek feltámadása közt különbség teendő, mert a hitben meghaltak, az Urnak minden perczen megtörténhető eljövetelekor azonnal feltámadnak, hogy vele uralkodjanak ezer évig. A kik meghaltak volt a Krisztusban, feltámadnak először (I. Thess. 4. 16.); és mindenkor az Urral leszünk (4. Thess. 1. 7.). Az Ur eljövételének módjára és egyéb körülményeire vonatkozólag: Akkor megtetszik az ember Fiának jele az égből és akkor a földnek minden nemzetségei sirnak és meglátják az embernek fiát eljönni az

égnek felhőiben nagy hatalomban és dicsőségben. (Mat. 24. 29—30.); Ime eljő felhőkkel és minden szem meglátja őtet (Jel. 1. 7.). A Krisztus nem egyedül, de minden szentjeivel együtt jelenik meg: És a mennyei seregek követik vala őtet stb. (Jel. 19. 14.); Mikor a Kr., a mi életünk megjele- nendik, akkor ti is ővele megjelenendtek dicsőségben. (Kol. 3. 4.). A hívőknek a hitetleneket megelőző feltámadása és uralkodása a Krisztussal: Kiknek fejeket vették a Jézus felől való bizonyágtételért: élnek és uralkodnak a Krisztussal ezer esztendeig (Jel. 20. 4—5.). Az Ur földi uralma: E világ- nak országai lettek a mi Urunkéi és az ő Krisztusáéi, ki mind- örökkön örökké uralkodik. (Jel. 11. 15.); És arczsal lebo- rulnak előtte minden királyok, minden pogány népek szol- gálnak neki. (Zsolt. 72. 11.). De nem csak az Ur, hanem a hívők is uralkodni fognak: Ha tűrünk, ővele országunk is (2 Tim. 2. 12.); Avagy nem tudjátok-e, hogy a szentek meg- ítéli a világot (1 Kor. 6. 2.). Hogy a mennyei lak a földön lesz, kitetszik Jelenések 3. 12-ből. A millenium dicső képe: És templomot nem láttam abban, mert a mindenható Ur Isten annak temploma és a Bárány. És a város nem szüköl- ködik nap nélkül, vagy a hold nélkül, hogy abban fénylené- nek: mert az Istennek dicsősége megfényesítette azt és annak szövétneke a Bárány (Jel. 21. 22—23.). Miatán a hi- vók ezer évig uralkodtak ezen boldog biróadalomban, a go- noszok is feltámadnak (Ján. 5. 29) s tartja az Ur az utolsó itéletet (Jel. 20. 12.); majd miután az utolsó ellenség a halál is legyőzetett (1 Kor. 15. 26.), ég és föld elpusztulnak (2 Pét. 3. 10—12.) s új eget és földet teremt az Ur (Ézs. 65. 17 és 2 Pét. 3. 13.) s Isten lesz minden, mindenben (1 Kor. 15. 28.), ki az emberekkel együtt fog lakni (Jel. 21. 3—4.).

Ezen és az ezekhez hasonló helyeken épült fel a praemillenárismus. Ha tanukat nem vallja is minden keresztyén, de tőlök a tiszteletet megtagadni lehetetlen, ha látjuk, hogy épen ezen holdogító hit az, mely őket a legszebb keresztyéni élet folytatására indítja. Vannak köztök a társadalomban jelentékeny szerepet vivő oly egyének, kiknek minden reg- gel első teendőjük tudomást szerezni, ha vajjon nem jött-e el a Messiás; vannak köztök dus gazdagok, kik roppant jö- vedelmüket a missió szent ügyének áldozzák, idejüket, ere- jöket a missió előbbvitelére fordítják, hogy kincsek ne csak az Angol bankban, hanem Mennyországban is legyen s a hamar eljövendő Krisztussal ők is uralkodhassanak az utolsó napok szentjei közt. Bizony ezeknek van hitök s hi- tőknek vannak cselekedeteik is!

Révész Mihály.

Egyháztörténelmi töredék.

A Bécsbe fölhívott és megjelent bizalmi férfiak tanácskozásai
1855. máj. 17. — jun. 20-ig.

XV.

Huszonkettedik ülés június 16-án.

Elnök Zimmermann. Óhajását fejezte ki, vajha oly szerencsés conceptus jöhetne létre a functions Zulage-ra nézve, mint a zsinatra és conferentiákra nézve; másodsor a hozandó törvényekre nézve a Verzeichniss szerint. Erre:

Szoboszlai felolvasta a már beadott Verzeichniss, mely három ponttal pótolatott:

a) az anya és leányegyházak közötti viszony,
b) segédlelkészek ügye,
c) világi hivatalnokok esküje és disciplinális törvény.

Ezek mind helyeseknek találtattak.

Az elsőre nézve kijelentettem, hogy nem érkeztem conceptust szerkeszteni; különben nézeteimet elmondtam; eltérő nézetek is adatván elő, elnökileg az mondattott ki, hogy mindenki tegye írásba nézetei szerint a conceptust.

Superintendenták értekezletéről. Szoboszlai fogalmazása, mely elfogadtatott:

§. A zsinat rendes időszakai között mind a két hitvallásu evangelicusok superintendentiái külön-külön, egyetemes értekezletet tartandanak évenként egyszer; sőt ha valamely superintendentia fontos okokból kívánná, rendkívülieg többször is. Rendes határideje az értekezletnek a pünköszt utáni vasárnap, helye pedig Pest.

§. A superintendentiák elnökségein kívül, küldeni fog az értekezletre minden superintendentialis convent, a maga kebeléből egy, vagy két egyházi s ugyanannyi világi követet.

§. A korelnökség által megnyitandó gyűlésben is, a superintendentiák elnökei közül sors útján meghatározott elnökség vezetendi a tanácskozást; jegyzői működésre a tagok közül egy egyházi és egy világi egyén titkos szavazat útján lévén választandó.

§. Ezen értekezleteknek működése, sem a generális zsinat hatáskörébe, sem a superintendentiák autonomicus hatóságába, sem végre a császári királyi főegyházi tanács munkakörébe be nem vághat, hanem a következőkben határozódik:

1) Kölcsönös jelentések útján, egyházi szempontból értesülés a felől, mikép hajttnak végre az egyházi törvények? minő eredménnyel, rend, béke, vallásosság s erkölcsiség tekintetében?

Ha netalán a végrehajtásban különbözőségek és eltérések vétetnének észre: ez esetben az illetőknek atyafiságos figyelemztetése.

2) Hasonló kölcsönös közlések útján értesülés a felől, mikép állanak különböző vidékekben az egyház ügyei? nincsenek-e itt vagy amott az egészet érdeklő s ennelfogva közfelszólalást igénylő sérelmek? Ha superintendentialis conventekből ilyek hozatnának fel s az jelentetnék, hogy az illető superintendentia által tett recursusra még nem jött orvoslás, akkor: minden superintendentiák nevében is folyamodástétel a császári királyi főegyházitanácshoz, minden jelenlévők által, az illető superintendentiák nevében aláírandó.

3) Értesülés a hitfelekezetre egészben kiterjedő alapítványok miben létéről, azoknak kezeltetéséről és hova fordíttatásáról; a körülményekhez képest, magának a közvetleni kezelésnek tetteles eszközlése.

Ezzel kapcsolatban a közgyámolitást igénylő, kegyes célokra nyujtandó közös segélyezés iránti atyafiságos egyetértés.

4) Értesülés az iskolákba felvett, vagy felvétetni szándékolt vallástani kézikönyvekről, ugyszintén a nép kezei között forgó, vagy oda jutandó ily tartalmu könyvekről; e részbeni észrevett hiányok orvoslása iránti öszszeegyezés; — intézkedés arról, hogy az ajánlható, annyival inkább a szükséges könyvekkel ugy az iskolák, mint a hívek közönsége, a lehető könyebbséggel elláttassanak.

§. A rendszerinti zsinattartás határidejét megelőző évben, előleges emlékeztetés a superintendentiákhoz és felhívás

a szükséges lépések tételére; előkészületekről terjedelmes intézkedés; hirültétel a cs. kir. főegyházi tanácshoz.

§. Ha a kölcsönös tudósításokból a világolna ki, hogy rendkívüli zsinattartás szükségeltetik, még inkább ha ez iránt egy vagy más részről egyenes kívánat nyilvánítottatik: az e végre megkívántató lépésekről intézkedés; meghatározása a zsinat öszszejövetele határnapjának; felszólítás a superintendentiákhoz követek választása iránt; hirültétel a cs. kir. főegyházi tanácshoz; egyszersmind a zsinatot igénylő ügynek tisztába hozása; más odatartozó ügyek iránt is körülményszerű előkészületi intézkedés.

§. Mindezen ügyek feletti tetteiről vezetendő jegyzőkönyvet az elnökség és a jegyzők által aláírva felterjesztendi az értekezlet a cs. kir. főegyházi tanácshoz; megküldendi hasonló alakban az egyes superintendentiákhoz; annak idejében a zsinat elébe beadandja.

§. Ezenkívül ugyanezen értekezleti testület, körülményekhez képest vagy egészben (az érdeklettek kihallgatásával) vagy kebeléből kinevezendő s legalább az elnökkel együtt hét tagból álló bizotmánya által, a főnebbi megállapított senioralis és superintendentialis egyházi bíróságok felett birói minőségben működendik, oly előkerülhető egyházi ügyekben, melyek elítélésére a fenebbi §-okban, vagy csupán egy első folyamodású bíróság van, (§. 119. c.) vagy épen semmi egyházi bíróság nincs (§. 133. 6.) alkotva.

§. E bíróság felterjesztendi ítéleteit, első esetben a cs. k. főegyháztanácshoz; második esetben ezen tanács utján a császár elé; mindkét esetben megküldvén azt, az illető egyházi bíróságokhoz.

Tóth S.

(Folytatása köv.)

K ü l f ö l d.

(Vége.)

Franciaország. Az üdv hadseregének egyik tagja Jeanmonod, a néptömegtől kapott sebe következtében, február 4-én meghalt. Noël nyomdász hasonlólag járt. A „Temps“ hatósági védelmet sürget, hogy a salutisták is részesüljenek a törvény óltalmában.

A francia kamara márczius 8-án törvényben mondotta ki, hogy Husvét és Pünköszt hétfője Franciaországban megünnepeltessék. A közoktatásügyi miniszter javaslatot készített, melynél fogva az elemi iskolatanítók, fizetési viszonyaik tekintetében az államszolgákhoz számítottatnak. Jelenleg a tanítók községi tisztviselők.

A francia képviselőház előtt javaslat fekszik, melyszerint a nyilvános iskolákban alkalmazott tanítók fölmentetnek a katonai szolgálat alól, ha 10 évi tanítóskodásra kötelezik magokat. A javaslat, a mint ujabbban hírlik, szavazattöbbséggel törvényerőre emeltetett.

A francia szenátushoz Monaco környékéről több kérvény adatott be, melyek a játékbarlang megszüntetését kívánják. A kérvénybizottságban s azon kívül is vannak, kik védelmökbe veszik a játékbankot s azt mondják, hogy a fejedelemnek felségjogai vannak s államában korlátlan hatalma s ügyeibe senki nem avatkozhatik. Ez okoskodás nem felel meg a tényállásnak. A monacói fejedelem felségjoga

sehol megírva s elismerve nincs. A fejedelemség védelem alatt áll s állását hagyomány és különös szerződések szabályozzák. Mily messze terjednek e tekintetben Franciaország jogai, már abból kitűnik, hogy vasút, posta, távirda s vám Franciaország igazgatása alatt áll Monacóban; hogy Monaco az aixi francia törvényszéki kerülethez van beosztva; hogy a Monacóban időző szabadságos katonák nem tekintetnek külföldieknek. Hát csak a játék az, a hol Franciaország joga megszűnik s a fejedelem felségjoga kezdődik? A lapok mindig újabb áldozatokról hoznak hírt, kiket a kártyajáték üzött halálba.

A chateavillaini kápolna hivatalos bezáratásánál ápril 8-án nyílt ellenszegülésre talált a végrehajtó közeg. A jószágigazgatót arczon lötték s egy asszonyt halálra sebeztek. A kápolna bezáratása kormányrendeletre történt, a lázadást pedig a kápolna papja szította. Ez esemény szenvedélyes vitát idézett elő a képviselőházban. Gróf de Mün, Goblet miniszter felé fordulva így szólott: „Önök között és köztünk eddig csak tört keresztet valának, most keresztyn vér is van.“ A miniszter a törvényre hivatkozott, melynek tiszteletet kell szerezni stb. A szenatusban is fölmerült ez ügy s Lucien Brun egy heves beszédben így fenyegetődött: „az ország itélni fog e kormány fölött, mely — miután a zárdák lelkeszeit elkergette, Istent az iskolákból száműzte — női hullákat dob a kápolnák véres küszöbére.“ E közben az izgató pap — ki ellen az elfogatási parancs kiadatott — elmenekült. A „Gazette de France“ így kiált föl ez esetről beszélve: „a késig akarják folytatni az egyháznak izent harczot. A katolikusoknak készülni kell a harczra s nem szabad másra gondolniok, mint ellent állani a kormánynak, mely azt hiszi, hogy az egyház ellenében mindent megengedhet magának.“ A „Pays“ ez alkalomból kis Nérónak nevezi Goblet minisztert, kit az általa támasztott vihar söpör majd el.

Amerika. New-Yorkban az „Egyesült-Államok“ minden részéből összegyűltek a zsidó egyházak küldöttei s elhatározták, hogy zsidó egyetemet állítanak föl New-Yorkban, melynek a neve „Hebren University of America“ lesz.

Anglia. Dr. John Tulloch, a skót st.-andrewsi egyetem feje, több havi betegség után, számtalan barátai fájdalomára, 63 éves korában meghalt.

Norvégia. Christianiából jelentik, hogy a helybeli lelkészek s theologiai tanárok kérvényt intéztek az országgyűléshez s a királyhoz, hogy mielőtt a szönyegen forgó s az egyház jövőjét mélyen érdeklő törvényjavaslat tárgyalás alá kerülne, hívassék egybe a zsinat, hogy az egyház hallathassa szavát. A kérvénynek nem lett sikere.

Ausztria. Az osztrák-ágostai és helvét hitvallást követő felekezetek képviselői, azon alkalomból, hogy ápril 8-án 25 éve volt, hogy I. Ferencz József császár ő felsége patenssel biztosította az evangéliomi egyházak szabadságát s törvényelőtti egyenlőségét, tisztelegtek ő felsége előtt s kegyteljes fogadtatásban részesültek.

Bukovina kormányzója, a Czernowitzban letelepült jezsuitákat egy miniszteri rendelet értelmében, száműztetésével való fenyegetés mellett hivta föl, hogy terjesszék föl s mutassák ki vagyonukat s életfenntartásuk eszközeit.

t . . .

A vallásfelekezetek az Egyesült-államokban.

Az északamerikai Egyesült-államok nagy területén 75 különböző vallásfelekezet található, melyek 20 nagyobb csoportba oszthatók. Az amerikai „Herold und Zeitschrift“ című lutheránus egyházi hetilap nyomán ösmerjük meg mi is e temérdek felekezet papjai — gyülekezetei — s tagjainak számát.

A felekezet neve	Papok, lelkészek száma	Gyülekezet	Urvacsorázók ill. a tagok száma
<i>I. Adventisták.</i>			
1 Evangéliomi adventisták	790	1368	104,634
2 Advent-keresztények	107	91	91
3 Hetedik nap adventistái	501	583	63
4 A jövődő adventistái	167	680	19
5 A jövődő adventistái	?	?	1
6 Élet és advent egyesület	?	?	10
6 Christadelphianusok	15	14	1
<i>II. Baptisták</i>			
1 Kálvinista baptisták	25,954	39,405	3,516,878
2 Campbellisták	16,678	28,599	2507
3 Campbellisták	4050	5700	631
3 Mennoniták	455	800	80
4 Tunkerek (Dunkers)	1731	500	80
5 Arminianusok	1257	1367	78
6 Missióellenes baptisták	918	1802	46
7 Isten egyháza (Weinbrenner)	450	475	45
8 Nyugoti egyetemes bapt.	300	325	15
9 Egyetemes eredeti bapt.	?	?	13
10 A hetedik nap bapt.	100	120	8
11 Egyetemes különálló bapt.	?	?	7
12 A hat főtétel bapt.	15	17	2
13 Cumberland szabad bapt.	?	?	1
<i>III. Brüdergemeinde</i>			
<i>IV. Episkopálisok</i>			
1 Prot. püspöki egyház	61	89	16,895
2 Református püsp. egyh.	3912	4563	407,108
1 Prot. püspöki egyház	3787	4478	398
2 Református püsp. egyh.	125	85	9
<i>V. Katholikusok (róm.)</i>			
<i>VI. Kommunisták (vallási)</i>			
<i>VII. Kongregationalisták</i>			
<i>VIII. Lutheránusok</i>			
<i>IX. Methodisták</i>			
1 Északamerikai evang. zsinat	27,041	51,764	3,814,876
2 Déli püspökös meth.	13,314	19,065	1817 ²
3 Afrikai püspökös Sion egyh.	4045	15,465	879
4 Afr. püsp. methodista egyh.	2061	3729	300
5 Krisztusban egyesült testv.	1500	4000	191
6 Püsp. meth. egyh. (szinesek)	1347	2454	166
7 Methodista protestánsok	1051	1856	145
8 Evangy. gyülekezet (Alber-	1400	1838	125
tisták)	994	1699	119
9 Wesley-methodista-szövets.	400	495	17
10 Szabad methodisták	361	522	14
11 Kongregational-meth.	100	120	13
12 Primitiv-meth.	293	332	11
13 Független meth.	24	40	5
14 Amerikai püsp. meth. egyesület	79	51	3
15 Az első szines egyház áfri-			
kai uniója	32	47	2
16 Bibliái keresztények	1	1	0.25
<i>X. Mormonok</i>			
	28,848	?	92,000 ³

A felekezet neve	Papok, lelkészek száma	Gyülekezet	Urvacsorázók ill. a tagok száma
<i>XI. Presbyterianusok</i>			
1 Északi General-Assembly	9580	12,852	1,069,033
2 Déli	5474	6093	643
3 Cumberland-presbyt.	1072	2159	135
4 Egyesült presbyt. egyház	1538	2700	126
5 Egyesült presb. zsinat (déli)	738	868	88
6 Olasz kálvinista meth. presb.	200	350	20
7 A ref. presb. egyház zsinata	115	140	12
8 Reform. presbyteri egyház	112	124	10
9 Társult ref. presb. egyh.	107	118	10
10 " " " " (déli)	—	—	—
11 Ref. presb. egyház egyete-	85	108	6
mes zsinata	71	88	6
12 Cumberland presb. egyház			
(szines)	53	65	5
13 Társult presbyt. egyház	15	39	2
<i>XII. Quäkerek</i>			
1 Orthodoxok	1040	578	98,695
2 Hicksiták	880	300	68
3 Schwenkfeldianusok	150	272	29
	10	6	0.85
<i>XIII. Reformátusok</i>			
1 Egyesült-állami reform.	1355	2007	276,029
egyh.	783	1467	192
2 Amerikai ref. egyház	561	525	82
3 Igazi amerikai ref. egyház	11	15	1
<i>XIV. Shakerok⁴</i>			
	?	?	2400
<i>XV. Schwedenborgiak</i>			
	96	93	5000
<i>XVI. Unió-gyülekezetek</i>			
1 Északamerikai evang. zsinat	2015	1655	201,838
2 Nyugot keresztény uniója	515	655	101
<i>XVII. Unitáriusok</i>			
1 Szabályzott keresztények	1500	1000	100
2 Unitáriusok	1813	1433	190,000
3 Déli keresztények	1300	975	150
4 Evangy. protestánsok	434	362	20
5 Hoffmannianusok	56	70	14
	20	21	5
	3	5	1
<i>XVIII. Universalisták</i>			
	713	766	37,000
<i>XIX. Zsidók</i>			
	?	?	14,500
<i>XX. Görög keletiek (Alaska)</i>			
	?	?	10,000
A husz csoport, a népesség sorrendjében összeállítva, a következő eredményt adja:			
Csoport	Pap	Gyülekezet	Lélekszám
1 Római katolikusok	6905	8588	6,832,954
2 Methodisták	27,041	51,764	3,814,876
3 Baptisták	25,954	39,405	3,516,878
4 Presbyterianusok	9580	12,582	1,059,033
5 Lutheránusok	3834	6763	912,742
6 Kongregationalisták	4043	4170	418,564
7 Episkopálisok	3912	4563	407,108
8 Reformátusok	1355	2007	276,029
9 Unió-gyülekezetek	2015	1655	201,838
10 Unitáriusok	1813	1433	190,000
11 Adventisták	790	1368	104,634
12 Quäkerek	1040	578	98,695
13 Mormonok	28,838	?	92,000
14 Universalisták	713	766	37,000

Csoport	Pap	Gyüle- kezet	Lélekszám
15 Brüdergemeinde	61	89	16,895
16 Zsidók	?	?	14,500
17 Görögkeletiek	?	?	10,000
18 Schwedenborgiánok	95	93	5000
19 Vallási kummunisták	0	7	2838
20 Shakerek	?	?	2400
összesen			117,990 136,101 18.023,984.

Jegyzetek. ¹ A csoportoknál az egész szám, a felekezeteknél csak az ezres szám van kitéve.

² Az Egyesült-államok területén kívül még 38,755 északi püspökös methodista van, összes szám tehát 1.855,844.

³ A mormon hierarchia tagjai: 12 apostol, 68 patriarcha, 3413 főpap, 4747 tagja a „hetvenek nagy tanácsának“, 13,191 vén, 1611 pap, 1786 tanító és 5022 diakon.

⁴ Kommunistikus irányzatu gyülekezet, adventista színezettel.

Igen sok érdekes tanúságot foglalnak magokban e számok. Nem akarom azokat itt most egyenként levonni, hiszen a tisztelt olvasóknak a statistika iránt érdeklődő része különben is megteendi ezt. Csak azt az egy igen jellemző adatot emelem ki, hogy míg a 7 milliónyi róm. kath. lakosságnak 6905 papja van, addig a *felényi számu* methodistáknál 27,401 s a baptistáknál 25,954 lelkész hirdeti az Isten igéjét!

Révész Kálmán.

Egy és más az egyházi élet és a gyakorlati theologia mezejéről.

A vita után.

Nem képzeltem, hogy én még a nagytszeteletű Nagy Lajos és Csiky Lajos urak közt létrejött vitatkozás folytán tollhoz nyuljak, mert én, mint theológiát nem hallgatott, s így a liturgikával sem foglalkozó világi ember, nem czéloztam mást, mint a m.-pécsi toronyba felhuzott harang czeremoniáját nyomtatásban közrebocsátó nagytszeteletű Nagy Lajos ur szokatlan, — s most már a polémia után lelkemből meggyőződve mondhatom — tapintatlan, s ev. ref. vallási szertartásunkat sértő eljárását egy szakember által bírálat alá vétetni.

Tessék elhinni, tettemet meg nem bántam.

Jól esett látnom — megvallom — a nagytszeteletű Nagy Lajos ur tehetetlenségét a nagytszeteletű Csiky Lajos ur cikkeivel szemben; s hogy tehetetlensége, s lefegyverzettsége tűnik ki utóbb beküldött cikkéből, azt senki — ki a nagytszeteletű Nagy Lajos ur cikkét olvasta — de talán maga az írója sem fogja — mert nem foghatja — elvitatni.

Nem is akart mást — vallja be őszintén — a nagytszeteletű ur utóbbi cikkével elérni, mint azt, hogy övé legyen az utolsó szó; pedig nem helyesen, mert úgy jár, mint sokszor a makranczos gyermek.

Hogy én is beleszóljak, nem reméltem; de — bár a nagyérdemű olvasó közönség előtt ismeretlen vagyok — még sem türhetem el nagytszeteletű Nagy Lajos ur némely

reám, mint kérdezősködőre vonatkozólag tett gunyos megjegyzését s magam iránti kötelességemnek tartom azokra pár sorban felelni.

Engem fellépési modoromról ismerni vél — mondja cikkében. Ugyan kérem nagytszeteletű ur, volt-e az én fellépésemnek olyan modora, mely az egyén felismerésére vezet? s felismerte-e a kérdezősködőt? Bizonyára nem. Mert nem írta volna cikkében, hogy az ünnepély óta rá is kereshettem volna a liturgikában, hogy helyes volt-e vagy nem? és ha nem, miért nem az ünnepély lefolyása?

Ugy látszik, lelkésztársai valamelyikére gyanakszik; pedig csalódik, mert most az egyszer világi egyén bátorodott a nagytszeteletű ur eljárását szellőztetni s annak szokatlanságát a nagy közönséggel megismertetni.

Ezt azonban csak jóakarát kifolyásának tessék magyarázni, mert határozottan biztosíthatom a nagytszeteletű urat, nem lebegett más czél előttem, mint azon utról — mely utat már én, mint laikus ember sem tartottam helyesnek — visszatereltetni, s midőn ezt tettem, a nagytszeteletű ur iránt csak jóindulatot tanusítottam.

Nem hagyhatom megjegyzés nélkül nagytszeteletű Nagy Lajos ur azon, zárjel közé illesztett latin locusra vonatkozó élczes (?) megjegyzését sem, hogy nagytszeteletű Csiky Lajos ur annak értelmét velem — ki így nem ért — alkalmilag közölje.

Sohasem szerettem a képzettségére, olvasottságára hiu egyént; még jobban gyűlölöm, s megvetni valónak találok a képzelt tudóst.

Nagytszeteletű Nagy Lajos ur úgy kívánja magát cikkében feltüntetni, mint ki latinul is tud, idézván Cicéroból, Senecából s egy mondást nagytszeteletű Csiky Lajos ur felolvasásából. Ez oldalról még a nagytszeteletű urat senki sem ismerte. Azt tudja a nagy világ, hogy irt „Egyházi beszédvázlatokat“ — melyek hogy állották ki a bírálatot, azt hiszem, ismeretes; hogy több könyvből kompilált egy „Eskető lelkész“ című könyvet; hogy az egyházi törvénykönyvből összeállította a „Presbyterek könyvét“; na meg hogy az „Uj Magyar Athenas“-hoz beküldte autobiographiáját, magának vindikálván másnak érdemét: de hogy latinul — és pedig kizárólag — ő értsen, alig hittem.

Kérem, nagytszeteletű ur, ha valaki palástot nem visel, arról már fel sem tehető, hogy egy latin locust megértsen? Hát csak a palást privilegiuma a classicus nyelvekben jártasság? Különb, hogy a nagytszeteletű ur nem dicsekedhetik e privilegiummal, az világos abból, hogy két latin mondást egyáltalában nem a maga helyén, nem alkalmoszerűleg idéz. Megragadt nála valamelyik tanára előadásából néhány latin mondat s most azokat szedegeti elő, — neki mindegy akár jól, akár rosszul. De kérem, az ilyen eljárás, — hogy én is idézzek egyetmást, — „ignotos fallit, notis est derisui.“

Ne tüntesse fel magát nagytszeteletű ur ily gondolkozásmódjával tudósnak, hadd nevezzék önt mások, s nem maga magát annak, mert „propria laus sordet.“

Látja nagytszeteletű ur, én nem teszem ezen idézeteket zárjel közé, hogy nagytszeteletű Csiky Lajos ur azok értelmét önnek magyarázza meg, pedig talán nem volna fölösleges dolog, ha szinte tán nem nyelvtani, hanem valamely más szempontból.

Én nem dicsekedem azzal, hogy jól ismerem a latin irodalmat, de annyit mégis tudok, a mennyit a nagytiszteletű urra jól alkalmazhatólag idézhetek Ciceróból: „Deforme est de se ipso praedicare falsa praesertim.“ No de még azt is idézhetem: „Ne sutor ultra crepidam.“*)

Dixi,

világi kérdezősködő.

Különfélék.

Király ő felsége az apahegyi ref. egyháznak templom-építésre 100 frtot adott saját pénztárából.

Debreczeni főgymnasiumunk ügyében, hogy a IV—VIII. osztályokban is párhuzamos szakaszok állittassanak, a sürgető miniszteri rendelet folyó hó 5-én 14,135. sz. a. kiadott és megküldetett a tiszántuli püspök urhoz.

Debreczeni ref. egyház folyó hó 20-án örömmünetet ül. A Czepléd-utcán építendő templomnak alapkövét akkor fogják letenni. Az ünnepély műsora következő: 1. Az ünnepély kezdete fél 11 órakor, egy negyedórát tartó harangozással adatik a közönségnek tudtára; ennek végeztével 2) a közönség a helyszínén a kántor vezetése mellett énekli a 90-dik zsoltár első versét: „Te benned biztunk“ stb. 3) Az egyházi főjegyző rövid előterjesztést tesz a Szombati Veresmarti kegyes alapítványról és a templom-építés indító okairól és céljáról. 4) Alkalmi karének a főiskolai énekhar által előadva. 5) Könyörgés püspök ur által. 6) Karének a főiskolai énekhar által előadva, ez alatt püspök ur és az egyházi főgondnok az alapköv letételét fogják végezni. 7) A közönség a kántor vezetése mellett énekli a 179-ik dicséret 10-ik versét: „Dicséret dicsőség, tisztesség és hálaadás.“ Délben az ünnepély után a Bikában zártkörű banquet lesz.

Debreczeni főiskolában az iskolai évet záró istenitisztelet e hó 17-én d. e. 8 órakor tartatott meg az oratoriumban. Bethlendi Endre theologiai tanár igen szép bibliai szellemű imát mondott. A tanárkarokon és a tanuló ifjuságon kívül megjelentek és emelték az ünnepély fényét az egyházkerület kormányzósága részéről főtiszt. püspök ur, Szücs István collegiumi helyi gondnok, Némethy Lajos, Beke Mihály egyházkerületi tanácsbírák, a debreczeni egyház részéről több presbyter.

Szavazatbontás. Kántor-Jánosiban Segesváry József ref. esperes elnökle alatt Ujlaki Gábor, Leövey Pál és Kósa Ede lelkészek, s Csujka Imre a jánosi-i egyház főgondnoka mint az esperes által szavazatbontás végett meghívottak által, folyó hó 8-án bontattak fel a nagy-károlyi ref. egyházmegye üresedésben levő hivatalainak betöltésére elrendelt szavazatok. Az egyházmegyében létező 35 egyházból 34 egyház adta be szavazatát (egy, a máté-szalkai a lelkész súlyos betegsége következtében nem szavazott) s a szavazás eredménye a következő: az üresedésben levő egyházmegyei közigazgatási pénztárnokságra 18 (és így általános többséggel) szavazattal Papp Arthur máté-szalkai lelkész lett megválasztva. A néhai id. Szilágyi Antal halálával megüresedett világi 4-ik tanácsbírószágra a beadott szavazatok a következő világi férfiak között oszlottak meg u. m.: Földvári Sándor m.-szalkai ügyvéd nyert 6;

*) Sajnáljuk, hogy ezen ügy ide fejlett; de ezzel már be is fejezzük.

Domahidy István országos képviselő 1; ifj. Horváth Mihály paposi földbirtokos 1; dr. Csidge János endrédi orvos 1; Ilosvay Aladár 5; Szilágyi Dénes 2; Miklóssy Márton n.-károlyi ügyvéd 1; Reök Gyula m.-szalkai járásbíró 3; Diószegi Sándor földbirtokos 1; és Kulin Sándor jármi-i földbirtokos és lakos 13 szavazatot. Általános többséget senki sem nyervén; a legtöbb szavazatot nyert egyének között új szavazás rendeltetett. A Debreczeni István szolgabíró lemondása által megüresedett világi jegyzőségre beadott szavazatok pedig a következőleg forgácsolódtak széjjel: Miklóssy Márton nyert 4; Varga Zsigmond 4; Földváry Sándor -8; Kulin Sándor 1; Szatmáry József szaniszlói ügyvéd 2; ifj. Horváth Mihály 1; s Ilosvay Aladár nyirmegyesi ifj. földbirtokos 14 szavazatot. A jegyzőség betöltése végett is a legtöbb szavazatot nyert egyének mint jelöltek között új szavazás rendeltetett el. (Nagy-Károly és Vidéke.)

Felelős szerkesztő: **Toth Sámuel.** Szerkesztőtársak: **Csiky Lajos, Géresi Kálmán.**

H I R D E T É S E K

B. e. nt. GYÖNGYÖSY SÁMUEL

m. prot. egyh. Szónoklatai; ünnepi, közönséges, alkalmi s gyászbeszédre című munka, addig, míg a készlet még tart, nálam rendkívül leszállított áron (7 frt 20 kr helyett 3 forintért) megszerezhető.

Miskolcz.

Ferenczi B.,

2—3

kiadó-könyvkereskedő.

Pályázat.

A h.-böszörményi hat osztályu, polgári iskolával kapcsolt ev. ref. gymnasiumban egy rendes tanári állomásra pályázat hirdettetik. E tanári szék tantárgyai: történelem és görög nyelv. — Javadalmazás 800 frt évi fizetés, 100 frt lakbér.

Pályázhatnak a törvény szerint képesített ev. ref. tanárok és tanárjelöltek. A képesítési okmányokkal s egészségi bizonyítványokkal felszerelt pályázati kérvények július 25-ik napjáig alólirotthoz küldendők. A megválasztandó tanár két évi próbaidő után fog állandósíttatni.

H.-Böszörmény, 1886. június 15.

Szeremlei József,
lelkész.

3—1

Csoport	Pap	Gyüle- kezet	Lélekszám
15 Brüdergemeinde	61	89	16,895
16 Zsidók	?	?	14,500
17 Görögkeletiek	?	?	10,000
18 Schwedenborgiánok	95	93	5000
19 Vallási kummunisták	0	7	2838
20 Shakerek	?	?	2400
összesen			117,990 136,101 18,023,984.

Jegyzetek. ¹ A csoportoknál az egész szám, a felekezeteknél csak az ezres szám van kitéve.

² Az Egyesült-államok területén kívül még 38,755 északi püspökös methodista van, összes szám tehát 1.855,844.

³ A mormon hierarchia tagjai: 12 apostol, 68 patriarcha, 3413 főpap, 4747 tagja a „hetvenek nagy tanácsának“, 13,191 vén, 1611 pap, 1786 tanító és 5022 diakon.

⁴ Kommunistikus irányzatu gyülekezet, adventista szinezettel.

Igen sok érdekes tanuságot foglalnak magokban e számok. Nem akarom azokat itt most egyenként levonni, hiszen a tisztelt olvasóknak a statistika iránt érdeklődő része különben is megteendi ezt. Csak azt az egy igen jellemző adatot emelem ki, hogy míg a 7 milliónyi róm. kath. lakosságnak 6905 papja van, addig a felényi számú. methodistáknál 27,401 s a baptistáknál 25,954 lelkész hirdeti az Isten igéjét!

Révész Kálmán.

Egy és más az egyházi élet és a gyakorlati theologia mezejéről.

A vita után.

Nem képzeltem, hogy én még a nagytiszteletű Nagy Lajos és Csiky Lajos urak közt létrejött vitatkozás folytán tollhoz nyuljak, mert én, mint theológiát nem hallgatott, s így a liturgiával sem foglalkozó világi ember, nem czéloztam mást, mint a m.-pércsi toronyba felhuzott harang czeremoniáját nyomtatásban közrebocsátó nagytiszteletű Nagy Lajos ur szokatlan, — s most már a polémia után lelkemből meggyőződve mondhatom — tapintatlan, s ev. ref. vallási szertartásunkat sértő eljárását egy szakember által bírálat alá vétetni.

Tessék elhinni, tettemet meg nem bántam.

Jól esett látnom — megvallom — a nagytiszteletű Nagy Lajos ur tehetetlenségét a nagytiszteletű Csiky Lajos ur cikkeivel szemben; s hogy tehetetlensége, s lefegyvertettsége tűnik ki utóbb beküldött cikkéből, azt senki — ki a nagytiszteletű Nagy Lajos ur cikkét olvasta — de talán maga az írója sem fogja — mert nem foghatja — elvitatni.

Nem is akart mást — vallja be őszintén — a nagytiszteletű ur utóbbi cikkével elérni, mint azt, hogy övé legyen az utolsó szó; pedig nem helyesen, mert úgy jár, mint sokszor a makranczos gyermek.

Hogy én is beleszóljak, nem reméltem; de — bár a nagyérdemű olvasó közönség előtt ismeretlen vagyok — még sem türhetem el nagytiszteletű Nagy Lajos ur némely

reám, mint kérdezősködőre vonatkozólag tett gunyos megjegyzéseit s magam iránti kötelességemnek tartom azokra pár sorban felelni.

Engem fellépési modoromról ismerni vél — mondja cikkében. Ugyan kérem nagytiszteletű ur, volt-é az én fellépésemnek olyan modora, mely az egyén felismerésére vezet? s felismerte-é a kérdezősködőt? Bizonyára nem. Mert nem írta volna cikkében, hogy az ünnepély óta rá is kereshettem volna a liturgiában, hogy helyes volt-é vagy nem? és ha nem, miért nem az ünnepély lefolyása?

Ugy látszik, lelkésztársai valamelyikére gyanakszik; pedig csalódik, mert most az egyszer világi egyén bátorodott a nagytiszteletű ur eljárását szellőztetni s annak szokatlanságát a nagy közönséggel megismertetni.

Ezt azonban csak jóakarát kifolyásának tessék magyarázni, mert határozottan biztosíthatom a nagytiszteletű urat, nem lebegett más cél előttem, mint azon utról — mely utat már én, mint laikus ember sem tartottam helyesnek — visszatereltetni, s midőn ezt tettem, a nagytiszteletű ur iránt csak jóindulatot tanusítottam.

Nem hagyhatom megjegyzés nélkül nagytiszteletű Nagy Lajos ur azon, zárjel közé illesztett latin locusra vonatkozó élces (?) megjegyzését sem, hogy nagytiszteletű Csiky Lajos ur annak értelmét velem — ki így nem ért — alkalmilag közölje.

Sohasem szerettem a képzettségére, olvasottságára hiu egyént; még jobban gyűlölöm, s megvetni valónak találok a képzelt tudóst.

Nagytiszteletű Nagy Lajos ur úgy kívánja magát cikkében feltüntetni, mint ki latinul is tud, idézván Ciceróból, Senecából s egy mondást nagytiszteletű Csiky Lajos ur felolvasásából. Ez oldalról még a nagytiszteletű urat senki sem ismerte. Azt tudja a nagy világ, hogy irt „Egyházi beszédvázlatokat“ — melyek hogy állották ki a bírálatot, azt hiszem, ismeretes; hogy több könyvből kompilált egy „Eskető lelkész“ című könyvet; hogy az egyházi törvénykönyvből összeállította a „Presbyterek könyvét“; na meg hogy az „Uj Magyar Athenas“-hoz beküldte autobiographiáját, magának vindikálván másnak érdemét: de hogy latinul — és pedig kizárólag — ő értsen, alig hittem.

Kérem, nagytiszteletű ur, ha valaki palástot nem visel, arról már fel sem tehető, hogy egy latin locust megértsen? Hát csak a palást privilegiuma a classicus nyelvekben jártasság? Különben, hogy a nagytiszteletű ur nem dicsekedhetik e privilegiummal, az világos abból, hogy két latin mondást egyáltalában nem a maga helyén, nem alkalmoszerűleg idéz. Megragadt nála valamelyik tanára előadásából néhány latin mondat s most azokat szedegeti elő, — neki mindegy akár jól, akár rosszul. De kérem, az ilyen eljárás, — hogy én is idézzek egyetmást, — „ignotos fallit, notis est derisui.“

Ne tüntesse fel magát nagytiszteletű ur ily gondolkozásmódjával tudósnak, hadd nevezék őnt mások, s nem maga magát annak, mert „propria laus sordet.“

Látja nagytiszteletű ur, én nem teszem ezen idézeteket zárjel közé, hogy nagytiszteletű Csiky Lajos ur azok értelmét önnek magyarázza meg, pedig talán nem volna fölösleges dolog, ha szinte tán nem nyelvtani, hanem valamely más szempontból.

Én nem dicsekedem azzal, hogy jól ismerem a latin irodalmat, de annyit mégis tudok, a mennyit a nagytiszteletű urra jól alkalmazhatólag idézhetek Ciceróból: „Deforme est de se ipso praedicare falsa praesertim.“ No de még azt is idézhetem: „Ne sutor ultra crepidam.“*)

Dixi,

világi kérdezősködő.

Különfélék.

Király ő felsége az apahegyi ref. egyháznak templom-építésre 100 frtot adott saját pénztárából.

Debreczeni főgymnasiumunk ügyében, hogy a IV—VIII. osztályokban is párhuzamos szakaszok állittassanak, a sürgető miniszteri rendelet folyó hó 5-én 14,135. sz. a. kiadott és megküldött a tiszántuli püspök urhoz.

Debreczeni ref. egyház folyó hó 20-án örömmünnepet ül. A Czegléd-utcán építendő templomnak alapkövét akkor fogják letenni. Az ünnepély műsora következő: 1. Az ünnepély kezdete fél 11 órakor, egy negyedóraig tartó harangozással adatik a közönségnek tudtára; ennek végeztével 2) a közönség a helyszínén a kántor vezetése mellett éneklie a 90-dik zsoltár első versét: „Te benned biztunk“ stb. 3) Az egyházi főjegyző rövid előterjesztést tesz a Szombati Veresmarti kegyes alapítványról és a templom-építés indító okairól és czéljáról. 4) Alkalmi karének a főiskolai énekkar által előadva. 5) Könyörgés püspök ur által. 6) Karének a főiskolai énekkar által előadva, ez alatt püspök ur és az egyházi főgondnok az alapkövételét fogják végezni. 7) A közönség a kántor vezetése mellett éneklie a 179-ik dicséret 10-ik versét: „Dicséret dicsőség, tisztesség és hálaadás.“ Délben az ünnepély után a Bikában zártkörű banquet lesz.

Debreczeni főiskolában az iskolai évet záró istenitisztelet e hó 17-én d. e. 8 órakor tartatott meg az oratoriumban. Bethlendi Endre theologiai tanár igen szép bibliai szellemű imát mondott. A tanárkarokon és a tanuló ifjuságon kívül megjelentek és emelték az ünnepély fényét az egyházkerület kormányzósága részéről főtiszt. püspök ur, Szücs István collegiumi helyi gondnok, Némethy Lajos, Beke Mihály egyházkerületi tanácsbírák, a debreczeni egyház részéről több presbyter.

Szavazatbontás. Kántor-Jánosiban Segesváry József ref. esperes elnöklete alatt Ujlaki Gábor, Leövey Pál és Kósa Ede lelkészek, s Csujka Imre a jánosi-i egyház főgondnoka mint az esperes által szavazatbontás végett meghívottak által, folyó hó 8-án bontattak fel a nagy-károlyi ref. egyházmegye üresedésben levő hivatalainak betöltésére elrendelt szavazatok. Az egyházmegyében létező 35 egyházból 34 egyház adta be szavazatát (egy, a máté-szalkai a lelkész súlyos betegsége következtében nem szavazott) s a szavazás eredménye a következő: az üresedésben levő egyházmegyei közigazgatási pénztárnokságra 18 (és így általános többséggel) szavazattal Papp Arthur máté-szalkai lelkész lett megválasztva. A néhai id. Szilágyi Antal halálával megüresedett világi 4-ik tanácsbírószágra a beadott szavazatok a következő világi férfiak között osztottak meg u. m: Földvári Sándor m.-szalkai ügyvéd nyert 6;

*) Sajnáljuk, hogy ezen ügy ide fejlett; de ezzel már be is fejezzük.

Domahidy István országos képviselő 1; ifj. Horváth Mihály papsi földbirtokos 1; dr. Csideg János endrédi orvos 1; Ilosvay Aladár 5; Szilágyi Dénes 2; Miklóssy Márton n.-károlyi ügyvéd 1; Reök Gyula m.-szalkai járásbíró 3; Diószegi Sándor földbirtokos 1; és Kulin Sándor jármi-i földbirtokos és lakos 13 szavazatot. Általános többséget senki sem nyervén; a legtöbb szavazatot nyert egyének között új szavazás rendeltetett. A Debreczeni István szolgabíró lemondása által megüresedett világi jegyzőségre beadott szavazatok pedig a következőleg forgácsolódtak széjjel: Miklóssy Márton nyert 4; Varga Zsigmond 4; Földváry Sándor -8; Kulin Sándor 1; Szatmáry József szaniszlói ügyvéd 2; ifj. Horváth Mihály 1; s Ilosvay Aladár nyirmegyesi ifj. földbirtokos 14 szavazatot. A jegyzőség betöltése végett is a legtöbb szavazatot nyert egyének mint jelöltek között új szavazás rendeltetett el. (Nagy-Károly és Vidéke.)

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztőtársak: **Csiky Lajos, Géresi Kálmán.**

H I R D E T É S E K

B. e. nt. GYÖNGYÖSY SÁMUEL

m. prot. egyh. Szónoklatai; ünnepi, közönséges, alkalmi s gyász esetekre című munka, addig, míg a készlet még tart, nálam rendkívül leszállított áron (7 frt 20 kr helyett 3 forintért) megszerezhető.

Miskolcz.

Ferenczi B.,

2—3

kiadó-könyvkereskedő.

Pályázat.

A h.-bösszörményi hat osztályu, polgári iskolával kapcsolt ev. ref. gymnasiumban egy rendes tanári állomásra pályázat hirdettetik. E tanári szék tantárgyai: történelem és görög nyelv. — Javadalmazás 800 frt évi fizetés, 100 frt lakbér.

Pályázhatnak a törvény szerint képesített ev. ref. tanárok és tanárjelöltek. A képesítési okmányokkal s egészségi bizonyítványokkal felszerelt pályázati kérvények július 25-ik napjáig alólirotthoz küldendők. A megválasztandó tanár két évi próbaidő után fog állandósíttatni.

H.-Bösszörmény, 1886. június 15.

Szeremlei József,
lelkész.

3—1

Pályázat

a szatmári ev. ref. elemi leányiskola egyik tanítónői állására.

E tanítónői állás javadalma:

1-ör. Évi 500 frt fizetés és 100 frt lakbér havi részletekben előre a városi pénztárból.

2-or. 41 és $\frac{1}{2}$ köbméter tűzifa a városi erdő területen, vagy udvarra szállítva ennek kétharmad része, melyből a megválasztandó tanítónő a tanterem kellő fűtetéséről, az egyháztól fizetett fűtőszolga által gondoskodni tartozik.

3-or. A női kézimunka tanításáért a növendékek szüleitől egész évre minden tanítvány után 1—1 frt tanítási díj szedhető.

A megválasztandó f. évi szeptember 1-én állását az elemi II-ik osztály tanításával elfoglalni s a szatmári ev. ref. egyházmegye tanítói gyámintézetébe mint tag belépni köteles.

Pályázhatnak tanítónői oklevéllel bíró ev. ref. vallású nők.

A pályázati kérvények Berky István lelkész, iskolaszéki elnökhöz f. évi július 10-éig beküldendők.

A választás július hó 20-ikáig mindenestre megtörténik.

Szatmáron, 1886. június 7-én tartott egyháztanács gyűlésből. 1—2

Berky István,
lelkész-elnök.

Böszörményi Károly,
kir. tanácsos, főgondnok.

PÁLYÁZAT

hirdetik a t.-sasi ev. reform. kántor-fitánitói állomásra, melynek évi jövedelme készpénzben, tandíjban, terményben, szántó s kaszáló földek jövedelmében 450—500 frt.

Oklevéllel, szolgálati s orgonázási képességet igazoló bizonyítványokkal felszerelt kérvények az egyháztanács elnökéhez legkésőbb e f. évi június 27-ig beterjesztendők.

Az egyháztanács által esetleg kijelölendő egyének f. évi július 4-én — a választás napján — próba éneklés teljesítésére is kötelesek megjelenni.

A megválasztott csak egy sikeres próba év után állandósíttatik.

Kelt T.-Sason, 1886. június 8.

Az egyháztanács elnöke.

Pályázat

a szatmár-németi ev. ref. gymnaziumban az 1886e/7. isk. évi szeptember 1-én elfoglalandó rendes tanári állásra.

A megválasztandó rendes tanár szaktudománya a latin és magyar nyelv, esetleg más rokon tantárgy is; heti órák összege legfőleg 24. Fizetése 900 frt készpénz, három havi részletekben előre; 41 köbméter beszállítatlan tűzifa, melyből egy tantermet fűtetni tartozik.

Föltétel: ev. ref. vallás és középiskolára képesíttség, mi oklevéllel vagy hiteles másolattal igazolandó.

A megválasztott tanár sikeres próba év után állandó alkalmazást nyer s a tanári nyug- és gyámintézetnek jogos és kötelezett tagjává lesz.

Pályázók kellően felszerelt kérvényeket 1886. július 8-ig Dr. Farkas Antal igazgatótanácsi elnökhöz küldjék be.

Szatmártt, 1886. június 8.

Vozári Gyula,
igazgatótanácsi jegyző.

3—2

Pályázat.

A debreczeni városi főreáltanodánál üresedésbe jött mennyiségtan és mértani rajz tanzsékre ezennel pályázat nyitattik.

Ezen állomással 1200 frt évi fizetés, 200 frt lakbérilletmény s az első 5 évi szolgálat után 100 frt pótlék van összekötve.

Pályázók kérvényüket, melyben életkoruk, végzett tanulmányaik, tanképesítésük, eddigi foglalkozásuk, esetlegesen katonai szolgálattól mentesítésük, okmányokkal s egészségi állapotuk hatósági orvosi bizonyítvánnyal igazolandók, ha hivatalban vannak, minősítvényi táblázat kíséretében előjáróik útján, különben pedig közvetlenül 1886. évi július hó 1-ig sz. kir. Debreczen város polgármesteréhez nyujtsák be.

Tanképesített folyamodók hiányában 800 frt évi fizetéssel és 200 frt lakbérilletménnyel, helyettes tanár fog alkalmaztatni.

Megjegyeztetik, hogy akár tanképesített, akár helyettes tanárral fog a kérdéses tanszék betölteni, az illető egy évi sikeres működése után állandósíttatik.

Kelt Debreczenben 1886. május 28 án a városi reáltanodai felügyelő bizottság üléséből.

Bészler Lajos,
tb. tanácsnok, biz. jegyző.

2—2